

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.

Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —

Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.

Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 33

Sobota, 27. aprila 1935

Leto X

Borimo se za enakost vseh državljanov

Nosimo bremena, ali le vsak po svoji moči.

V bodoči narodni skupščini se ne bomo sodelovali. Nedvomno pa bomo imeli še letos volitve v banovinske svete, ki tudi v marsičem odločajo, čim postanejo odločujoči samoupravni organi.

V zmislu zakonodaje bodo imeli banovinski sveti odslej samoupravne pravice, dočim so bili doslej le so-sveti banov, to je, organi brez pravice do veljavnega sklepanja.

Mi stojimo na stališču, da je enakost državljanov najnujnejša zahteva, ki bi se morala uveljaviti povsod. Poleg politične in socialne enakosti pa zahtevamo zlasti, da se tudi davčna bremena porazdele na državljanje.

O tej stvari hočemo povedati nekaj nekaj besed. Zakaj statistični računi nam kažejo, da je delovno prebivalstvo v primeri s svojimi zaslugi, po odstotkih mnogo bolj obdavčeno, čeprav je brez imetja in posesti, kakor bogati državljanje.

Mezdni davek pomeni tri do štiri-krat višjo obremenitev dejanskih prejemkov mezdnih davkoplačevalca kakor obdavčenje bogatih.

Če pa primerjamo celotne davščine, vidimo, da direktni davki posesti, hiš, kapitala itd., ne nosijo državi niti dve milijardi, dočim znašajo indirektni davki trikrat toliko. Ti davki draže življenjske potrebščine in se pobirajo s taksami, carino, monopolnimi davki itd.

Na vsak dinar direktnega davka odpada Din 2.50 indirektnega davka, ki obremenjuje konzum množic.

Proti tej očitni krivici se moramo vsekakor odločno boriti in zahtevati, da morajo prejemki vsakega državljanca do višine dejanskega eksistenčnega minimuma (najmanj Din 12.000 letno) prosti vsakršne davščine. Ta eksistenčni minimum do Din 1000.— mesečno se sploh ne sme obdavčiti z nikakršnim davkom ne po državi in ne po samoupravnih korporacijah. Vseeno pa je, ali izvira ta prejemek iz službenega razmerja ali iz obrti ali kmetije. Vsi ti sloji so neopravičeno obdavčeni, ker to ogroža njih zdravje in življenje.

Vsi prejemki nad eksistenčnim minimumom pa naj se obdavčijo s pravično stopnjo, progresivno naraščajočim davkom, to je, čim večji so državljanovi prejemki, tem višji bodi odstotek njegovega obdavčenja.

Le tako obdavčenje bi bilo pravično in le takrat bi tudi državljanje, ki imajo več prejemkov od celokupnosti, šele storili svojo dolžnost napram državi.

Volitev obratnih zaupnikov v Nemčiji

V Nemčiji so imeli volitev obratnih zaupnikov. Po dolgotrajnih ugotavljanjih je režim izdal poročilo, ki pa ne navaja števila volilcev, marveč samo rezultate. In ti so katastrofalni. Kandidate je režim diktiral, volitve je vodil sam in je kljub temu, da je mnogo glasov razveljavil, moral ugotoviti, da skoraj ena tretjina delavcev odklanja njegove kandidate. V mnogih obratih so delavci izvolili svoje stare zaupnike.

Delavstvu vseh dežel!

Majski oklic internacionale.

Po svetu, polnem bede in suženjstva, prepojenem z vojno nevarnostjo in pripravami za vojno, se pripravljajo delavci in socialisti na prvi maj.

Skoraj šest let traja kriza kapitalističnega gospodarstva. Brez sveta so si napram bedi množic, ki je sad dobičarskega gospodarstva, gospodujoči razred. Neovirano zniževanje mezd širokih množic — to je edini pomoček, s katerim hočejo odpraviti krizo. Visoke carine in po nacionalizmu napihnjeno stremljenje po samoomejitvi posameznih dežel, avtarkiji, so uničili svetovno trgovino in mednarodno delitev dela, brez česar gospodarski in kulturni napredk človeštva ni mogoč.

Velekapitalistična gospodarska politika grozi z novo dobo in trajnim kaosom krize.

Z gospodarsko bedo poraja kapitalistični razvoj suženjstvo. Opustošenjem po krizi sledi fašistična ofenziva. Kjer je kapitalizem napravil gospodarstvo za pokopališče, tam išče fašizem svoj plen. Z ropom eksistence združuje rop svobode. Delovnemu prebivalstvu jemlje z njega pravicami vsakršno možnost, da se brani pred kapitalističnim pri-

tiskom. Zahteva cepitev družbe v gospode in hlapce, v trajno bogate in siromake.

Iz bede krize in fašizma izhaja obenem končno najhujše vseh nevarnosti, ki ogroža človeštvo, vojna nevarnost.

Gospodarski nacionalizem je sodeloval pri pripravi tal, na katerih je utegnil neovirano nastati politični nacionalizem. Toda, čim je fašizem nastopil gospodstvo, so se nacionalistične in militaristične sile polastile državne oblasti. Vojni požar v Evropi izhaja iz Hitlerjeve Nemčije, od militarizirane Japonske pa v Aziji. Fašistična Italija se skuša s povezavo evropskih demokracij zaščititi pred nemškim fašizmom. Vojne priprave v fašističnih deželah so dale pobudo novi tekmi v oboroževanju vsemu svetu.

Prvi maj naj mobilizira socialiste na boj

proti bedi krize v kapitalističnem gospodarstvu,

proti fašističnemu suženjstvu;

proti vojni nevarnosti in tekmi v oboroževanju,

za gospodarsko politiko boja proti krizi po načrtu,

za obrambo svobode in demokracije,

za trdno in odločno Društvo narodov, ki naj proti vsakemu napadcu postavi premoč miroljubnih držav!

Sicer vemo, da izpolnitev teh zahtev še ne more zadoščati.

Kriza bo še le takrat premagana in nevarnost bodočih kriz odpravljena, kadar si bodo delovne množice osvojile politično moč ter vpostavile socialistični gospodarski red!

Svoboda bo na svetu šele takrat zagotovljena, čim ne bo le v demokratičnih deželah odpravljena fašistična nevarnost, marveč tudi v deželah fašizma izvojujejo junaški bojevniki za svobodo in socializem zmago nad fašistično državno oblastjo in si socializem osvoji oblast!

Zato bodi ta prvi maj signal zbiranja k novi ofenzivi!

Naj živi mednarodni, osvobodilni mir jamčeci socializem!

Bruselj, aprila meseca 1935.

Poslovni odbor Socialistične delavske internacionale.

Odkod izhaja mezdna politika v državi

Diktirajo jo gospodje, ki imajo stotisoče letnih dohodkov.

Po vseh državah je že prodrlo prepričanje, da je s poživljenjem narodnega gospodarstva tesno v zvezi ojačenje konzumne sile. Pri nas to vprašanje pravzaprav še v diskusiji ni, ker bi sicer merodajni faktorji s tem morali računati pri oddaji del in tudi z ozirom na katastrofalno slabe mezde delovnega naroda.

To stališče zagovarjajo podjetniške organizacije, ki trdijo, da ima delavec za preskrbo in stanovanje dovolj, če prejema na dan 8.40 Din, samo za preskrbo pa Din 6.70. To, se ve, brez drugih življenjskih potrebščin.

Mi bi le želeli, da bi podjetniške organizacije ustanovile zavode, v katerih bi delavce tako poceni oskrbovali. In, če to store, jim bomo verovali sicer pa smatramo, da so take trditve demagogija.

Socialistična volilna zmaga v Bruslju

V izzvanih volitvah 13.000 glasov več kakor zadnjič.

Socialistični poslanec za belgijsko glavno mesto Bruselj je še za časa prejšnje vlade, da izsili nezaupnico vladi z volitvijo, odložil svoj poslanški mandat.

Pri dopolnilnih volitvah pred štirnajstimi dnevi je dobila socialistična lista 120.000 glasov, to je 13.000 glasov več kakor leta 1932.

Ta protest je veljal vladni politiki, ki je nameravala diktatorično poslabšati socialni položaj z zniževanjem mezd in plač ter davčno obremenitvijo ostalih delovnih slojev.

Nova bolgarska vlada

Vladna kriza v Bolgariji je končana. Novo vlado je Andrej Tošev sestavil. Nova vlada bo tudi v bodoče vodila politiko zblizanja z Jugoslavijo.

Tako mnenje do danes vpoštevajo, dasi jim je znano, da imajo gospodje po 5000 in 10.000 Din na mesec za svojo oskrbo premalo.

Nam je naravnost nerazumljivo, kako se je mogoče postavljati na tako reakcionarno gospodarsko stališče. Kakšen konzument pa more biti ob takih mezdah razmerah delavcev? Ali more kaj kupiti od trgovca, obrtnika in kmeta. Če ni tako stališče smešno, je pa kulturno nazadnjaško in negospodarsko.

En milijon pomaranč v morje. V Konstanciji v Rumuniji so pometali v morje 30 vagonov pomaranč, ker so se bali, da jim bi sic. cene padle. Torej povsod enak proces z živili in drugim blagom. Ti, delavec, konzument pa stradal in drago plačaj blago!

Dr. Beneš o kulturni svetovni krizi

Čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš pravi:

Kriza demokracije je posledica boleznega subjektivizma, ki potiska evropskega človeka stoletja nazaj, kar se izraža v splošnem kulturnem propadu.

Eno govore in drugo delajo

Tudi v Avstriji.

Avstrijski kancler je te dni govoril o gospodarskem programu. Z vsvo svetostjo je povedal, da je treba dvigniti moč konzumenta. — Nedavno so pa v Avstriji diktirali 171 kolektivnih pogodb, s katerimi se znižujejo plače od 10 do 15 odstotkov. Poslabšali so tudi socialne dajatve za bolezen, nezgodo, starost in nezaposlenost. Mo-dro, kaj?

Kako se izmotamo iz zmed?

Pišejo in govore o strahovitih zmedah, napetosti in politični krizi v evropskih državah. In opravičeno imajo strah, ker teh razmer ne ustvarjajo narodom odgovorni faktorji. Samozvanci, usurpatorji oblasti vodijo politiko po svojih osebnih vidikih in naziranjih. Samo zato narašča v Evropi nezadovoljnost in napetost med narodi.

Vse drugače je to v demokracijah. Svobodna demokracija postavlja na odgovorna upravna mesta odgovorne ljudi svojega zaupanja. Ti imajo že naravno, iz sebičnih razlogov tudi, velik interes na tem, da urejajo vse stvari vsaj povprečno tako, da ustrezajo zahtevam svojih volilcev. To zahteva tudi pravičnost in če so diference v naziranjih, se v demokratičnih državah posvetujejo in odobre na podlagi demokratičnega razmotrivanja to, kar je najbolje.

Vrnimo se k demokraciji!

Le v demokraciji se čistijo pojmi, le v demokraciji je mogoče razglabljanje o problemih in sklepanje o najboljšem izhodu iz politične, socialne ali gospodarske krize. V nedemokratičnih upravah pa se odbija zdrave ideje, ki se potem pojavljajo zunaj kot destruktiven faktor hote ali ne hote vsaj po mnenju avtoritarnih sil. Te destruktivne sile se množijo, pojavljajo se v raznih smereh in odtod nastaja takozvana »protidržavna anarhija«.

V pametni in svobodni demokraciji vsa ta desorganizacija odpade, ker se narod posvetuje s svojimi upravnimi ustanovami in tudi uveljavlja svoje zahteve in daje inicijativo za najrazličnejše probleme.

Vrnitev k svobodni demokraciji, sodelovanje naroda v samoupravah je edini izhod, ki pa seveda ni po volji državnikom, predstavnikom kapitala.

Kdo je kriv?

Vladni list je nedavno objavil članek, v katerem poudarja, da pritožbe o prenehanju in preganjanju uradnikov, profesorjev, železničarjev itd. ni kriv Beograd. V Beogradu so le podpisali, kar se jim je predlagalo ali priporočalo iz posameznih pokrajin in krajev.

List opravičuje s tem Beograd in deli ljudi, ki so mu svetovali, v kolikor se je prizadetim godila krivica, denuncijantstva.

Priznanje je nekaj, kar potrjuje našo domnevo in prav bi bilo, da se sistem denuncijantstva in kreature, ki se ga poslužujejo, odpravijo z mest, odkoder imajo vpliv na javno upravo.

Kako pa se naj prepreči denuncijantom to delo, ob katerem uživajo na nesreči sočloveka? Povsem enostavno je to. Vsakomur, ki ga denuncijant prismoji kjerkoli, naj se dovoli vpogled v dotični spis, da bo vedel, kdo ga je denunciral in da ga bo lahko zaradi lažnjive denunciacije tožil tudi pri sodišču. Pa bo konec denuncijacij in naknadnih opravičevanj.

Henderson in mir

Ognjišči vojne Nemčija in Azija.

Predsednik razorožitvene konference je imel shod, na katerem je govoril o miru in vojni nevarnosti.

Rekel je, da je vsako posvetovanje o razorožitvi vprašanje še bolj zapletlo. Orožni kapitalizem in od njega odvisna diplomacija onemogoča delo za mir. Ni sicer neposredne vojne nevarnosti, toda, če se bo zaostritev in napetost v mednarodni politiki tako nadaljevala, je vojna neizogibna.

Ognjišči nove vojne sta pa v Nemčiji in v vzhodni Aziji. To potrjuje boj proti Društvu narodov in samolastno kršenje mirovnih pogodb, ki ni bilo potrebno.

Stari Kunschak razočaran

Ugledni dunajski krščanski socialni državni svetnik Kunschak je do zadnjega zagovarjal demokracijo in v dunajskem občinskem svetu celo podpiral socialne demokrate, ker je cenil njih pošteno delo. V petek prejšnji teden je sklical konferenco glavnih urednikov dunajskih listov, da bi jim pojasnil, zakaj se umika iz političnega življenja, toda v petek dopoldne je konferenco odpovedal, ker mu jo je policija zabranila. Tudi njegova zborovanja so hajmverovci v zadnjem času razbijali, češ, da Kunschak ne sme govoriti na nobenem zborovanju več. — In Kunschak je še vedno velik patriot.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Tone Maček:

159

Slučaj Kumberger

Zopet so se malo razgibali in postali živahniji. Godec je uvidel, da je že prišel njegov čas, ki ga ne kaže zamuditi. Skočil je v kuhinjo po čist krožnik, položil je nanj zrvan prtič in ga je postavil predse na mizo. Potem je raztegnil harmoniko, nakremžil je obraz in začel peti svojo pesem o težavah godčevskega stanu, o težki nalogi s praznim žepom, zabavati ljudi in o svojih mehkih, ki so že tako obrabljeni in razlimani, da jim na vseh voglih uhaja sapa, a popraviti jih nima s čim. Vsi so vedeli, kaj to pomeni. Vsakemu paru je zapel posebno šegavo pesem in vsak mu je vrgel na krožnik kak novček. Godec je pobiral plačilo za svoj trud.

Komaj je končal, so se odprla vrata in v izbo je priracala našemljena kuharica, s starim lončenim

Prvi maj

praznik dela, dan hrepenenja izkoriščanih in teptanih, boš najlepše proslavil, ako boš pridobil čim več novih naročnikov

„Delavski politiki“

Našegeslo bodi: „Delavska politika“ mora v vse domove kjer prebivajo oni, ki si služijo svoj kruh z delom svojih rok

Eksploatacijska politika delovnih slojev in kmeta

Zgled iz bosenskega premogovništva

Ni treba pojasnjevati in utemeljevati, ker vsakdo vidi in čuti na lastni koži, da padajo delavske in nameščenske mezde ter cene kmetijskih pridelkov znatno bolj kakor cene industrijskih produktov in inozemskega blaga v trgovini. Delavec ne zasluži niti toliko, da bi se preživljal in kmet tudi ne. Dobiček industrije in veletrgovine, za katerimi stojte banke, je utrpel le malo navidezne škode, čisto pa še večji dobiček. Kapitalizem se torej rentira, delavčevo in kmetiško delo pa ne.

Malo vpogleda v to gospodarstvo nam nudi te dni objavljeni pregled premogovne industrije v Bosni. Prav enak proces, kakor v bosenski premogovni industriji, se vrši tudi drugod in v celem finančnem gospodarstvu.

Krizo hoče namreč naše gospodarstvo ozdraviti s tem, da zmanjšuje zaslužek

delovnim slojem ter varuje svoje finančne zavode in posest. Delovni sloji postajajo vsak dan siromašnejši, posest in kapital pa ostaneta in donata še razmeroma velik odbitek iz tega kar ima premalo delavec, kmet in mali obrtnik.

V bosensko-hercegovinskih premogovnikih so nakopali 1.100.000 ton premoga predlanskim. Premog prodajajo, računano v zlatih kronah po 8,50 sto kilogramov, kar bi znašalo 122.— Din. — Pred vojno so kar prodajali po 6,50 zlatih kron, kar bi znašalo okoli 99.— Din za sto kg. — Premogovniki delajo že številčno z večjim dobičkom vsaj 23.— Din, neglede na to, da je tehniški napredek produkcijske stroške pocenil.

Primerjajmo še predvojne in sedanje povprečne mezde rudarjev.

Pred vojno je znašala povprečna plača rudarja 3,20 zlatih kron, to je okoli 49 dinarjev na ših. Današnja rudarska povprečna plača pa znaša Din 33,50 ali 2,30 zlatih kron. Povprečna plača rudarja je sedaj nižja za 1 zl. krono ali 15 do 16 Din na ših. Diference med prejšnjo plačo in prodajo premoga ter sedanjo plačo in prodajo znaša v številkah znatno razliko s predvojnimi razmerjem. Industrija prodaja premog

za 23 Din dražje, plačuje pa delavce za 15 Din slabše z ozirom na zlato pariteto na ših.

Ta razlika med predvojnimi cenami in plačami, ki jo na eni strani plačujejo konzumenti, na drugi strani pa izgube delavci na plačah, se zbira in kupiči nekje drugje in samoočebni umljivo, da to razliko poabašejo podjetnik in kapital in le majhen del morda še davčni fiskus.

Ta zgled nam jasno kaže, kako se vrši eksploatacija, kako je mogoče, da se kapitalistična podjetja po petkrat in desetkrat valorizirajo in z valorizacijo skrivajo ogromne dobičke.

To je samo primer iz bosensko-hercegovske stroke. Ne dvomimo pa, da imamo po vsej državi, zlasti tudi pri nas prav v rudarski stroki enake primere, če ne še hujše. Hujše še zaradi tega, ker so rudarji kakor tudi drugi delavci le deloma zaposleni. Tudi to »počivanje« ta proces samo pospešuje. Posledica teh razmer je, da postaja narod vedno slabše konzument in da naši kmetiški pridelki, če jih tudi kaj je, sploh ne pridejo v promet.

Belgijske banke pod državno kontrolo

V Belgiji so izvedli zakon o državni kontroli bank. Načrt zakona bo sprejet še ta mesec in stopi takoj v veljavo. Tak zakon je potreben povsod, da se z njim omeji strašna eksploatacija narodnega gospodarstva.

Češki učitelji v Moskvo. Minuli ponedeljek je odpotovala iz Brna skupina 25 čeških učiteljev osnovnih in meščanskih šol na študijsko potovanje v Sovjetsko Rusijo. Obiskali bodo mesta Moskvo, Leningrad, Charkov in Kiew, da proučijo moderno rusko šolstvo, kulturne institucije, umetniške in ljudskovzgojne pedagoške reforme. V zadnjem času se sploh množijo češke študijske ekspedicije v Rusijo in nasprotno prihajajo iz Rusije neprestano razne kulturne, vojaške, in politične misije v Prago. Celo športnike so imeli nedavno na obisku v Pragi iz Moskve.

1. Maj v Pragi

Po vsej Češkoslovaški mogočne proslave

Češkoslovaški in nemški socialistični časopisi poročajo že vse dneve o ogromnih proslavah, ki jih pripravljajo naši sodržni za delavski praznik, 1. majnik, v Pragi in po vsej ostali Češkoslovaški republik. Letošnji prvi majnik bo v CSR generalni pregled socialističnih vrst, ki se pravkar pripravljajo tudi za volitve v parlament na dan 19. majnika.

Kot pripravo za te proslave so izdali v Pragi posebno knjižico »Majovj den«, v kateri so zbrali primerne nagovore za prvi majnik, razne pesmi za pevške zборе, za govorilne zборе in ostala navodila za majniške proslave.

Pravkar pa je izšel še poseben

»Majski list«

kot smo ga svojčas imeli tudi v jugoslovanskem socialističnem pokretu za 1. majnik. Čehi so letošnjemu majskemu listu posvetili še posebno pozornost. Razni voditelji pokreta, kot generalni tajnik V. Dunder, šefurednik s. Josip Stivin, s. Macek, Patzak, Charvat in Osvald so napisali za ta list programatične članke, v katerih razmotirajo zgodovinsko poslanstvo socializma, katero potrebuje posebno današnja doba krize. Daljni članki obsojajo meščanski fašizem, ki tudi na Češkem maskira z rodoljubnimi frazami svoje reakcionarstvo in posnema pri tem pangermanske metode Hitlerjeve Nemčije. Majski list je posvečen nadalje sveži energiji mladine, ki išče v socializmu pot k novi pomladi človeka in družbe. Ta mladina bo najboljši jez proti zastrupljajoči demagogiji fašizma in končno zmogovalec na poti k socialistični demokraciji. Spis prinaša članek zunanjepolitičnega urednika »Práva Lydu« K. Vaněka o razmerju socialistov k Sovjetski Rusiji itd. Zanimiva novost letošnjega »Majskega lista« v Pragi pa so tudi prispevki

odličnih čeških pisateljev

F. Salde, K. Čapka in Ot. Fischerja o fašističnem reakcionarstvu rodoljubne buržoazije. Spis prinaša tudi številne socialne pesmi, slike iz življenja proletarcev in odlične protifašistične karikature umetnika Bidla in drugih prvovrstnih slikarjev.

Doma in po svetu

Prvomajska številka »Delavske politike« bo izšla že v ponedeljek, dne 29. aprila. Prosimo vse naše cenj. dopisnike, kakor tudi kolporterje, da nam pravočasno pošljejo prispevke oziroma naročila. — Uprava.

Odprava vizov med državami male antante. Na zadnji seji gospodarskega sveta male antante je bilo sklenjeno, da se odpravijo viza med državami male antante še letos v svrhu pospeševanja tujskega in drugega prometa med državami male antante.

§ 6. zakona o pobijanju spolnih bolezni je razveljavljen. S tem je odpravljen začasno zdravstveni pragled moških, ki stopajo v zakon. Statistično namreč ugotavljajo, da se po uvedbi tega zakona spolne bolezni s tajno prostitucijo jako širijo.

Vžigalice so se pocenile. »Glas naroda« piše, da so se vžigalice pocenile in sicer na ta način, da stane ena škatljica s 60 vžigalicami Din 1, škatljica s 30 vžigalicami pa Din 0,50. V trgovini je že od nekdaj tako, če stane en meter blaga Din 100, potem plačaš za pol metra polovico manj.

Znižanje železniških tarif je do sedaj ni obneslo, kakor je imelo najboljši namen in potnikom jako koristi. Promet se ni toliko dvignil, zakaj tudi železnica potrebuje »konzumen-

nežno stiskala k Janezu in mu prišepetavala nekaj na uho.

»Saj bosta imela še dovolj časa za pomenke,« je menil starešina. »Zdaj pa bodimo še malo veseli. Zapijmo! Plešimo!«

»Se mi ne ljubi več,« je odgovarjala nevesta. Utrujena sem. Najraje bi šla že spat.«

»Aha, se ti že mudi? Še dosti boš dobila.«

Pa so tudi druge ženske začele zdehati in vstajati od mize.

»Pa res. Šli bi.«

Nekateri so se začeli odpravljati domov. Zavškovi so jim branili. Kaj bi kolovratili ponoči po teh raztrgih kolovozih, ko pa lahko tukaj ležijo. V izbo bodo prinesli in razgrnili po tleh sveže slame in jo pognili z domačimi rjuhami.

Kumbergerjev France je bil težke krvi in počasnih misli in se dolgo ni mogel prav razgibati. Ko je hodil od fare domov, z družico Uršo ob strani, je komaj z enim ušesom pri-

sluškoval njenemu besedičenju. Tembolj je bila Urša zgovorna in živahna. Očividno je bila srečna v tej družbi in v njegovem spremstvu. Izpraševala ga je, kako živi v Hrastniku, koliko zasluži, če je lepo tam, če je kaj zabav, če ima mogoče že punco, kdaj se misli ženiti in podobne stvari in na vsako vprašanje je morala takorekoč vleči odgovor iz njega. Odgovarjal je neodločno. Koder je bila po poti poledica in so morali stopati oprežno, se je Urša z vso težo svojega telesa obesila na njegovo roko in se stisnila k njemu, da je čisto blizu začutil sapo iz njenih ust, ki se mu je zdelo kakor da diši po gnilem krompirju.

Na gostiji je moral potem pogosto z njo plesati. Pri tem je čutil na svojih prsih njene oble grudi, ki so se stiskale k njemu, objemal je njen gibčni stas in okroglo ramo. Neprijeten duh iz njenih ust je nekam izpuhtel in se umaknil prijetno rezkemu vonju po zaužitem vinu in znoju.

la. Razmere se sicer utednejo izboljšati v bodočnosti, toda predpogoj je izboljšanje splošnega socialnega in gospodarskega položaja. O teh načelih smo že ponovno razpravljali.

Pred sporazumom med Italijo in Abesinijo. Italija in Abesinija sta pristali, da se direktno pogajata med seboj pod kontrolo Društva narodov.

Predsednik nemške rudarske zveze in član rudarske strokovne internacionale Fritz Husemann se je nahajal v koncentracijskem taborišču Papenburg. Ob neki priliki je poizkušal pobegniti iz taborišča in so ga straže ustrelile. V Porurju je med rudarji silno razburjenje, čeprav je nemška oblast prepovedala poročati o njegovi usmrtnosti.

V Nemčiji so zaprli večje število katoliških duhovnikov. Spricho aretacije katoliških duhovnikov v Nemčiji piše klerikalno časopisje o mučeništvu duhovnikov in preganjanju cerkve. Iz Londona pa poroča Reuter, da je nemški režim zaprl duhovnike, ker so tihotapili denar v inozemstvo. Doslej je režim ugotovil, da je bilo iztuhotapljenih najmanj 2.500.000 RM (to je okoli 3/4 milijarde dinarjev). Vsak režim bi v takem primeru zaprl verižnike, če ne bi bili njega najožji ali osebni prijatelji.

Med Francosko in Rusijo so se pogajanja za sklenitev obrambnega pakta prekinila, najbrž radi intrigiranja Angležev. Večina francoskega časopisja zelo zameri Lavalu, da se je pustil speljati na led.

Značilne vežbe na Tihem oceanu. V kratkem bo vršila ameriška vojna mornarica ob svoji pacifiški obali, pa vse do havajskega otočja, velike vojne vežbe, ki se jih bo udeležilo 160 vojnih brodov in 500 hidroplanov. Japonci so se radi tega precej razjezili in so za isti čas tudi napovedali vežbe svoje vojne mornarice v Pacifiku. Svet mirujo za zagotovilo, da bo poskrbljeno, da se obe mornarici med vežbami ne bosta nikjer srečali. Daljni vzhod je že dolgo nabasan z elektriko, ki bo nekoč povzročila strašno eksplozijo.

Komunistične čete na Kitajskem (da li so to komunisti ali kaj, nihče prav ne ve, ve se samo, da so uporniki), so zopet odnesle precejšnjo zmago nad vladnimi četami in zavzele celo provinco Jenkian v glavnem mestom Cingfua. Zavzeta dežela šteje 50 milijonov prebivalcev, glavno mesto pa 700.000.

„Dejstva močnejša od teorij“?

Prvi korak v delavskem podvigu mora biti: povzdigniti proletarijat v vladajoči razred ter izvajanje demokracije in na drugem mestu: »Čim so v teku gibanja odstranjene razredne razlike in je vsa produkcija v združenih asociacijah, potem zgubi javna sila svoj politični karakter. Politčna sila v pravem pomenu je sila enega razreda, ki nastoji potepati drugi razred. Ako se proletarijat, v boju z buržoazijo prisiljeno združen v razred, povzpne do vladajočega razreda, odstrani stare meščanske produktivne razmere, tedaj odstranijo sam tudi eksistenčni pogoj razredne razlike razred sploh in kot tak ni več vladajoči razred. Na mesto stare meščanske družbe, z razredi in razrednimi razlikami stopi asociacija, v kateri je prosti razvoj vsakega pogoj za prosti razvoj vseh.« Tako piše K. Marx v svojem manifestu.

Ako bodo gospodje okrog »Slovenca« imeli kaj več časa, tedaj naj si celo to stvar bolj natančno prečitajo. Videli bodo, da je Marx že pred 80 leti to stvar bolj razumel oziroma že v naprej predvidel, kar gospodje pri »Slovencu« še danes ne morejo razumeti.

Zato se mi tem gospodom ne smemo čuditi, če se oni čudijo in so temu svojemu »čudenju« dali izraza v svoji 37. številki v uvodnem članku pod gornjim naslovom:

Pišejo namreč: »...v Rusiji... se začneja čimdalje bolj očitveni prevrat iz takozvane proletarske diktature k nekaki socialistični demokraciji...« in na drugem mestu: »Industrijski delavci v Rusiji torej ni več privilegiran pred kmetom in z odpravo krušne in živilske karte se bodo strankarske predprave v tem oziru sploh umaknile sistemu, ki postavlja v ugodnejši položaj tistega, ki več dela in ki več ustvarja.«

V duhu »Slovenca« je to antipropaganda, za socializem pa je to propaganda. Z odpravo razrednih razlik, ki temelje na izkoriščanju, odpade tudi vsaka potreba po diktaturi. Socializem in diktatura sta dva pojma, ki se drug drugega izključujeta. Kako daleč je Rusija že na poti do ureditve socializma, je težko reči v okviru tako kratkega razmotrivanja? (Op. ur.)

Na ostalo njegovo pisanje se pa prihodnjič povrnemo. F. F.

Ljubljana

IV. (31.) delavski prosvetni večer

»Svobode« in »Zarje« bo v soboto, dne 27. t. m. ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice

v spomin blagopokojnemu častnemu predsedniku »Svobode«, dr. Henrikumu Tumi.

Igrala bo del. godba »Zarja« svečanostne komade, del. pevski zbor »Cankar« bo pel planinske pesmi in

pesem »Pozdrav prirodi«, himno Prijatelja Prirode, Bogo Teply bo pa govoril o Henrikumu Tumi. Govorilni zbor »Svobode« bo dal župančičevo: »Ko vaška« in »Oče naš« iz Iv. Cankarjevega Hlapca Jerneja. Čampa bo igral na flauto, operna pevka Marta Oberwalderjeva bo pa pela več solospievov.

Vstopnine 4, 3, 2 in 1 Din.

Pridite vsi na to spominsko svečanost!

Maribor

Sodrug!

Obiščite v čim večjem številu

DELAVSKO AKADEMIO

ki se bo vršila v soboto, dne 27. aprila ob pol 20. uri v dvorani pivovarne

»UNION«. Nastopijo vsa del. kulturna društva.

Vstopnina je nizka!

Kupite vstopnice v predprodaji!

Predprodajne vstopnice za akademijo se dobijo v tajništvo Strokovne komisije, v administraciji »Delavske Politike« in »Volksstimme«, kakor tudi pri vseh zaupnikih.

Na račun delavstva bi radi nagrabili še več dobička. Naš list je že večkrat poročal, kako nesramno se izkorišča naše delavstvo po tujih in domačih podjetnikih, ki bi kar čez noč radi postali največji bogataši. Za dosego tega svojega cilja jim ni preumazano nobeno sredstvo. Zlasti velja to za tekstilne tovarne, ki z malimi izjemami najhujše izjemajo naše delavstvo, katerega smatrajo za neke vrste kitajskih kulijev. Zlasti dobrodošla jim je gospodarska kriza in brezposelnost. Uvedli so posebne metode v dosego svojega cilja. Pod prevezo, da ni naročil, vodstvo tovarne odpre celokupnemu delavstvu službo, ustavi za kratko dobo obrat, na kar začne sprejemati znova odpuščene delavce, toda ne več pod starimi pogoji, marveč za znatno znižano mezdno, kakor pa jo je delavstvo prejemale pred odpovedjo službe. Delavstvo je napram takim spekulacijam brez moči, zlasti, ker ni organizirano, da bi zamoglo s pomočjo močne organizacije ščititi svoje interese. Koliko časa še bo delavstvo izročeno na milost in nemilost lakomnim podjetnikom, ki so vrhu tega še inozemci?

Zaupniški sestanek, ki ga je sklical za minuli četrtek Krajevni medstrokovni odbor v Mariboru, je v vsakem oziru lepo uspel. Zaupniki so napolnili dvorano Delavske zbornice do zadnjega kotička. O pereh delavskih vprašanih in o delavski akademiji, ki se bo vršila v soboto, dne 27. t. m. v veliki uniojski dvorani, sta poročala predprijatelj KMO s. Petejan in tajnik s. Vidovič. Z velikim odobravanjem je bil sprejet sklep, da bodo zaupniki posvetili vso pažnjo ojačenju svobodnega strokovnega in kulturnega pokreta zlasti po razširitvi delavskega tiska.

Samo pet milijonov bo baje odpadlo od milijarde dinarjev, ki jo je vlada obljubila za javna dela, na teritoriji bivše mariborske oblasti. To vsoto nameravajo porabiti za izgradnjo oziroma asfaltiranje ceste Maribor—državna meja. Ta vsota je pač malenkostna z ozirom na ogromne potrebe, ki jih ima naše mesto z okolico.

Pri tatvinah bi morali priti vsi storilci na pranger. Najsi zakrivi delavec še tako neznanost neumnost ali prestopke, vsikdar po-

ročajo o tem dnevni listi na dolgo in široko in vsikdar s polnimi imeni delavca. Kakor hitro pa zagreši kak »boliši« gospod ali dama še tako grdo zločinstvo, isti listi poročajo samo o »nekom«, neki dami in podobno. V zahvalo za to enakopravnost pa še mnogi delavci te liste kupujejo in naročujejo. Te dni so izvršili trije zlikovci o velikonočnih praznikih prav drzen vlom v stanovanje prof. Kovača, kjer so izrezali steklena vrata in nato iz stanovanja odnesli zlatnine za okrog 18.000 Din. Vse tri zlikovce je policija že dobila in so o tem večer poročali dnevni listi. Vsa imena so dobro znana, toda na sramotni oder so postavili ti dnevni listi samo ime enega, režeja, medtem ko so ostali samo »neki«, kajti med temi »nekimi« je tudi naobudni sin bogatega trgovca iz Maribora. Da ne bo onečaščen sloves te bogate familije, je treba ime pokvarjenega sina zamolčati, z imenom režeja pa na dan. Nam so vsa imena dobro znana, pa jih kljub temu ne objavimo, ker nam ni za senzacije. Naj zadošča našim delavcem ta kričeč slučaj v poduk, kaj pomeni za delavstvo delavski časopis.

Civilna poroka. Civilni zakon sta sklenila pri sreskem načelstvu Maribor desni breg dne 25. t. m. s. Zupan Aleksander, grafični pom. del. in Bergine Mery. Bilo srečno!

I. Delavsko kolesarsko društvo v Mariboru bo priredilo v nedeljo, dne 28. t. m. v smeri proti Slovenski Bistrici lisičji lov. Za lisičo je določen s. Perko. Odvoz ob pol 14. uri izpred društvenega lokala. Gostje dobrodošli.

Kroglo si je pognal v glavo. Minulo sredo si je v svoji delavnici na Meljski cesti pognal kroglo v glavo mehanik Aleksander Mahalka, in je z drugim strelom po nesreči ranil tudi svojega pomočnika Vračkota. Pokojnik je izvršil samomor iz strahu pred aretacijo, v trenutku ko se je pojavila pri njem policija, da ga aretira radi suma tihotapstva.

Več dni je ležala mrtva v svojem stanovanju na Ruški cesti 62letna Terezija Pušnik. Šele vsled smrada, ki je vdarjal iz stanovanja, so prišli sosede mrliču na sled.

Mariborsko gledališče. V soboto, dne 27. aprila ob 20. uri »Kdo je kriv?«, vojna drama od Angelo Cerkvenika. Red B. Nedelja, dne 28. aprila ob 20. uri »Prebrisani amor«.

Hrastnik

Ljotič in njegova stanovska država! V soboto, dne 13. aprila se je v naši sajski dolini zglasil g. Ljotič in njegovo spremstvo ter priredil volilni sestanek v gostilni g. Drago Logerija. Radovedni, kdo je ta g. Ljotič, smo šli rudarji, steklarji in kemični delavci pogledat, kaj nam bo povedal ta gospod ustanovitelj in zagovornik stanovskega fašizma! Ko je govoril o svojem programu, je med drugim izjavil, da opaja, da ga navzoči poslušalci nezaupno gledajo in je v tej zadregi hitro končal svojo klaverno pridigo. Dobil je tudi svoj odgovor. S. Beutl mu je hitro dokazal, kaj hoče njegov program — saj ga avstrijsko delavstvo dobro okuša — naše delavstvo je proti takim stanovskim »dobrotam«. Žel je veliko odobravanje. Govoril je tudi s. Kellner in je g. Ljotiča vprašal, kaj je kot bivši minister delal, da je danes toliko zla in krivic, o katerih ta gospod govori? Na to so se g. Ljotič vsi smejali in ga z medklici pošiljali, da gre iskat volilce tja, kamor spada, pri nas s fašizmom ni nič. Zagovarjati ga je hotel še specializist za tuberkulozo g. dr. Korenč iz Zagreba in delavstvu znani g. Fabjančič. Dobil sta svoje priznanje. Posebno še g. Fabjančič, ki ga je s. Kosmos tudi vprašal, ako se spominja svojega revolucionarnega kričanja po Hrastniku pred 15. leti, ko je magnatom sekal glave! G. Fabjančič je sedel in si čelo hladi! S. Kellner je še povedal, da poznamo vse te gospode, kaj hočejo in iščejo, ali zamaž; v Hrastniku ne bo nič. Vse delavstvo je na to korporativno zapustilo volilni sestanek, gg. pa so ostali osamljeni brez borcev in brez volilcev! Nato so se pa brž podali v nov boj v Trbovlje.

Kranj

Delajmo v duhu socializma naprej... Lista Zveze delovnega ljudstva je razveljavljena. S tem je zaenkrat izključena nade, da bodo v parlament izvoljeni naši zastopniki, ki bi zagovarjali interese šibkejših. Ker so zadnja poročila o poteku naših shodov (radi razveljavljene liste) izostala, moramo pripomniti, da je bilo tudi v kranjskem srezu veliko navdušenje za delavsko listo. Lahko trdimo po splošnem volilnem položaju, da bi dobili v našem srezu absolutno večino. Tudi omahljivci in nezaupljivci so se končno odločili, da če bodo volili, bodo volili edino naše kandidate. Po razveljavitvi naše liste pa je volilna borba za nas končana. Toda prišel bo čas, ko bo delavstvu omogočeno stopiti na polje političnega udejstvovanja. S tem pa ni končan naš boj za socializem. Zato vsi sodrug, kateri ste bili agilni v volilni akciji, delajmo skupno, s podvojeno energijo naprej. Pridobivajmo novih naročnikov »Delavski Politiki«, katera je najboljši vzgojitelj prave delavske zavesti. Pomozimo članstvo naše kulturne organizacije »Svobode«, katera goji sad nove kulture — socializem. Naša sveta dolžnost pa je, da pomozimo članstvo strokovne organizacije. Bliža se 9. in 10. junij, ko se bo vršil v Kranju prvi kongres »Splošne delavske strokovne zveze«, na katerem bo delavstvo manifestiralo za svoje pravice in protestiralo proti tiraniji kapitalistične reakcije. V slovesnih dnevih strokovnega kongresa bo vsak delavec lahko ponosen, da je član pokreta, katerega vzvišena naloga je: Delavstvu pravic! Zato pristopajte k strokovni organizaciji, da pomozite ponos in silo delavskega pokreta! S pozitivnim delom za delavsko organizacijo pa bomo zopet prebudili kapitalistično-organizacijsko klico v delavskih vrstah, katera že spi od

zadnjih volitev obratnih zaupnikov. Končno jih bo delavstvo le spoznalo, da so ti elementi na delu le takrat, kadar je treba razbijati delavsko enotnost. Zato pogumno naprej! Plačilo in sad našega dela je v bodočnosti!

Uspehi delavskih shodov v kranjskem srezu. Volilni shodi, kateri so se vršili v našem srezu so pokazali, da bi večina ljudstva glasovala dne 5. maja za listo Zveze delovnega ljudstva, ako bi lista ne bila zavrnjena. Do sedaj so se po širši okolici vsili samo naši shodi. Veliko je nezaupanje med ljudstvom, katerega so povzročili tisti politični spekulanti, katerim je šlo za vse drugo prejkakor pa za delo v blagor naroda in države. Tega se tudi sami dobro zavedajo, saj si ne upajo niti v stari niti v novi maski med volilce na deželo, med uprpašene kraje. Njihov strah je upravičen, kajti ljudstvo je tako ogorčeno nad njimi, da bi jim marsikje precej slaba predla. Razvaline življenja, katere so zapustili politični spekulanti, so strašne, posebno v Selski in Poljanski dolini, kjer se ne dajo zakriti niti na zunaj. Zato pa je tudi nezaupanje v teh krajih največje. Naši shodi, kolikor smo jih obdržali v teh krajih, so se posrečili le na ta način, da imamo povsod več pristavev, ki so poznali našega kandidata s. Kerča kot velikega borca v strokovnem pokretu, ki je delavstvu z organizacijo priboril marsikatero pravico in boljši kosček kruha. Dne 14. aprila je obdržal naš kandidat shode v Poljanski dolini in sicer: v Poljanah, Lučnah in Gorenji vasi. Bili so povsod lepo obiskani in so se volilci odločili, da bodo šli na delo za zmago delavske liste. — Istega dne ob 9. uri pa je bil velik delavski shod v Škofji Loki, kjer se ga je udeležilo nad 150 volilcev. Poročal je o današnjem kritičnem položaju delavcev, kmetov in obrtnikov s. Čebular iz Ljubljane.

Sodrug in sodružice, najlepše se spomnite Prvega maja, t. j. praznika dela, ako pridobite »Delavski Politiki« novega naročnika.

Priglašajte se za izlet vseh »Svobod« v Celju, ki se bo vršil dne 7. julija. Stroške za vožnjo lahko plačate proti potrdilu pri s. Brezlarju na obroke. V slučaju upravičenega zadržka se vam denar povrne.

Danes, dne 27. aprila ob 20. uri se bo vršila seja »Svobode«. Pridite točno in vsi!

Jesenice

Kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) veseli vefilm »Ljubimkanje« z Magdo Schneider in Olgo Čehovo v glavnih vlogah. Dodatki običajni. Sledi: »Ljubezni je konec«.

Šoštanj

Zahvala. Podpisani se najlepše zahvaljujem vsem sodrugom in sodružicam, sodelavcem ter uradnikom tvrdeke Woschnagg in sinovi, ki so mi ob požarni katastrofi, ko sem do tal pogorel in sem se z družino komaj rešil skozi okno ter odnesel golo življenje, priskočili na pomoč z denarno podporo Din 445.50. Zahvaljujem se pa tudi vsem onim dobrosrčnim ljudem v moji okolici, ki so mi oblekli otroke, da niso ostali nagri in bosi na cesti. Še enkrat najlepša hvala! Oštir Ivan.

Iz Mežiške doline

»Hlapci«. Pripravlja se uprizoritev Iv. Cankarjevih »Hlapcev«, te najpopolnejše satire na značaj in močnatost gotove sorte ljudi v preteklosti in sedanjosti. Skušnje se vršijo že nekaj tednov. Konec satire bo pa nekoliko spremenjen. Glavni junak, prvotno borilec delovnega ljudstva za boj proti krivicam, ki šibek omaga pod težo razmer, ne bo več stisnil roke kovaču Kalandru, ki predstavlja delovno ljudstvo, rekoč: »Ta roka bo kovala svetla, ampak mi bo, da zadušil griznjo svoje vesti — pljunil v obraz. (Ta scena že sedaj pri skušnjah napravlja najodvratnejši vtis). Kalandar pa si obriše pljunek z obraza (kakor Kristus v Veronikin potni prt), v zavesti, da bo, križan, čez tri dni vstal v strah in trepet vsem tistim, ki so ga izdali in prodali.

Književnost

Založba »Evalit« v Ljubljani vrši v našem ljudstvu važno kulturno nalogo z izdajanjem cenenih, a dobrih knjig. Njen letošnji program napoveduje zopet deset lepih knjig, prevodov svetovnoznanih pisateljev: Andrej Latzko: »Sedem dni« v dveh zvezkih; Jožef Hofbauer: »Pohod v zmedo«, vojni roman s soške fronte v dveh zvezkih; Heinrich Mann: »Profesor Unrat«, nemški socialni družabni roman iz predvojne dobe v dveh zvezkih; Stefan Žeromski: »Povest greha«, krasen poljski roman v dveh zvezkih. Od napovedanih knjig sta izšla že dve: Pierre Louis: »Ženska in močitelj«, roman iz Španije poln južnjaške strasti, in Pierre Valmigiére: »Otani«, japonski ljubezenski roman redke lepote, kakršna je le v tej deželi cvetja in ljubezni mogoča, napisan s pesniškim žarom in se čita kot prekrasna himna ljubezni. Vse te knjige se naročajo pri založbi za 100 Din letno. Kdor hoče imeti vezane, doplača 60 Din. V seriji družinskega čtiva izdaja založba istotako lepe romane, 100 broširanih knjig za 67 Din, med njimi en ruski roman Nikolaja Ljeskova, Henrika Sienkiewicza roman »Mali vitez«, Jacka Londona roman »Joe med pirati«. Izšel pa je že zgodovinski roman Aleksandra Dumasa »Črni tulipan«, ki na vzbudljiv način opisuje flandrijske osvobodilne boje. Poleg teh še tri zanimive romane. Ista založba izdaja tudi lepo revijo »Domači prijatelj«, ki vsak mesec prinaša lepe povesti, poučne članke za praktično življenje in poročila o našem kulturnem življenju z mnogimi slikami. T. M.

Širite naš list!

Avtomobilska cesta Ljubljana—Sušak

(Konec.)

Iga — Bloška planota — Loški Potok — Ljarg — Tršče — Gerovo — Jelenje. Od Ljubljane do Iga bi se dala vporabiti trasa, ki obstoječe ceste, od Jelenja do Sušaka pa najdaljši del Lujzine ceste. Na teh dveh predelih bi se zgradila nova cesta tesno poleg obstoječe in sicer tako, da bi bilo jasno razvidno, kateri del je namenjen za avtomobile in kateri za ostala vozila in pešce, kajti iz pravnega stališča ni vse eno, kdo ima na cesti prednost. To je važno za razsoj pri neugodnih in karambolih. Ta cesta bi bila dolga kakih 120 km in bi se spenjala med Snežnikom (1506 m) in Risnjakom (1528 m) na 1300 m nad morjem. Vse druge trase bi bile znatno daljše, čeprav se ne bi spenjale tako visoko. Tako bi bila trasa, če bi se spenjala po že obstoječih cestah v smeri Škofljica — Ribnica — Kočevje — Delnice približno 160 km dolga. Če pa bi se zgradila cesta preko Vrhniče in Logatca v smeri Cinknica — Čabar — Brod na Kupi — Delnice, bi znašala dolžina okroglo 190 km. Ker bi se vporabile v zadnjih dveh primerih, t. j. pri trasi čez Kočevje in Logatec velik del že obstoječih cest, bi znašali stroški kakih 25—35 milijonov dinarjev. Pri prvi navedeni, najkrajši trasi je na razpolago znatno manj obstoječih cest. Zato bi bilo potrebno zgraditi precej novih prog. Pri uporabi vseh obstoječih in vporabnih prog, z rekonstrukcijo in razširitvijo istih, z urejenjem ovinkov, popravom objektov in utrditvijo cestnišča bi znašali stroške morebiti kakih 25—35 milijonov dinarjev. Ako pa bi se zvedla popolnoma nova in samostojna betonska ali pa asfaltirana, moderna avtomobilska cesta v smeri najkrajše trase, bi stala ista okroglo 100—150 milijonov dinarjev. Z uporabo že obstoječih cest na tej trasi bi se znižali stroški morebiti na polovico.

Ta cesta ne bi bila samo mednarodnega pomena, ker bi skrajšala avtomobilistom znatno pot od Ljubljane do Sušaka, temveč tudi velikega pomena za Slovenijo in za krasne, sedaj še večinoma zapuščene kraje. Da se vpenja cesta pri prehodu čez Poko planino do 1300 m nad morjem, nas ne sme motiti, tudi če vpoštevamo, da bi bi bila v zimskem času, pri velikih snežnih zametih, neprehodna. Avtomobilska cesta ima v turističnem oziru veliko prednost pred železnico. S to cesto bi se nam odprl neposreden in silno lahek dostop na ta še malo poznani, pa romantični del Gorskega kotarja in na morje. Našim bratom ob morju pa bi se znatno olajšal dostop k našim planinam. Tudi smučarji bi prišli s to cesto na svoj račun.

V tesni zvezi z avtomobilskimi cestami bi bilo treba rešiti tudi vprašanje centralnega avtomobilskega kolodvora v Ljubljani. Z ozirom na bodoči razvoj avtomobilskih prog na večjo razdaljo je na vsak način

umestno in potrebno, da se namesti ta kolodvor odnosno avtomobilsko centralno postajališče v neposredni bližini glavne železniškega kolodvora in da se prilagodi avtomobilski promet na daljše proge železniškemu prometu, tako, da bo tuje lahko prestopil kar na kolodvoru na avtobus, če bo ugotovil, da pride z avtomobilom hitreje in udobneje v Zagreb ali Sušak, kot pa če bi nadaljeval pot z vlakom. Na tem kolodvoru bi moral biti tudi priključek na letalske proge. Pri gradbi novega centralnega kolodvora v Ljubljani bi morali modernizirati in uvideti projektanti, graditelji in drugi merodajni faktorji vse to vpoštevati. Postaviti bi bilo treba garaže za avtomobile, popravilnico za mala popravila in zalogo bencina. Prodaja vseh vozniških listov, po železnici, z avtobusi in letali, bi se centralizirala. Prehod iz železniške postaje na avtomobilsko, bi moral biti ustvarjen tako, da ga najde vsak tujec takoj, brez vsakega povpraševanja. Avtomobilske proge bi morale imeti točen vozni red, ki bi bil nabit poleg drugih vozniških redov. Izhodišče vseh avtomobilskih prog bi bil centralni kolodvor. Poleg tega bi imela vsaka proga še eno postajo na primerni točki v mestu ali pa na periferiji mesta. Zelo umestno in koristno bi bilo, da bi začela graditi železnica tudi lastne hotelle, združene neposredno s postajo kot je v navadi v nekaterih modernih državah. Če imamo na kolodvorih restavracije, zakaj ne bi imeli še hotelle.

Gradnja avtomobilskih cest pa bi dala obenem vsaj začasno možnost zaposliti armado naših brezposelnih ljudi. Na manj 10.000 delavcev bi našlo lahko tu delo. Z zgraditvijo ceste bi se odprli še daljši viri za delo in gospodarsko udejstvovanje. Ceste naj bi gradili lanski gradbeni oddelki sami z najmodernejšimi pripomočki in na podlagi znanstvene organizacije dela. V to svrhu bi bilo potrebno seveda mnogo kapitala. Kje naj bi se ta kapital dobil je pa drugo in zadnje vprašanje. Dokler bo kapital raztresen in razkopljen med zasebnike, bo pač težko misliti na kakšno večjo, velikopotezno gradbeno delo. Ta bi bila izvedljiva gladko le v kolektivistično organizirani državi na podlagi načrtnega gospodarstva. Dejstvo, da tega še ni, pa ne more biti za človeka, ki ne živi samo v sedanjosti, noben vzrok, da bi držal roke navskriž ter o stvari ne razmišljal in ne projektiral že sedaj. Ravno tako pa je neumestno zagovarjati ali propagirati kake polovične rešitve z znanjem, pri nas zelo razširjenim geslom, »samo da je«. Moderni človek, ki zna gledati v bodočnost, mora z ozirom na absolutno racionalnost in ekonomijo odklanjati kakršnekoli polovične rešitve, krpanje in gradbeno mašila, ki se v bodočnosti navadno bridko maščujejo.

H. P.

Kulturni pregled

Angelo Cerkenik: Kdo je kriv? V vrsti vojnih dram, ki jih je do sedaj uprizorilo naše gledališče z veliko resnobo in ki jih je tudi naše gledališko občinstvo sprejelo spoštljivo, se je zdaj pojavilo prvo domače delo, vojna zgodba Angela Cerkenika: Kdo je kriv?, kjer se odigrava dejanje na odru v štirih kratkih dramskih slikah nepretrgoma od devete zvečer do polnoči v svetovni vojni na rusko-nemški fronti. Delo je doživelo svojo krstno predstavo v sredo, dne 24. aprila. Tudi Cerkenikova vojna zgodba je obravnavanje in obračunavanje radi vojnega ubijanja, za katerega je prenesel pisatelj odgovornost in spoznanje v duši dveh ljudi, vojaka in ženske, ki nosita na odru vso težo dogajanja in doživljanja pred nami vsak svojo vojno usodo. Cerkenik je tudi s to svojo dramo ostal to, kar je bil vedno v svojih dramskih delih, realističen raziskovalec skritih svetov v človekovi notranjosti, zlasti vseh onih problemov, ki izvirajo iz erotičnih in seksualnih problemov, obenem pa tudi postavlja s to svojo vojno zgodbo nove zakone človeški družbi in ji skuša vzbuditi vest in odgovornost. Cerkenikovo delo zajame v vsej svoji preprosti enostavnosti, enotni neposrednosti in smotreni ubranosti. Delo zapusti občutek, kakor da je preneseno iz epičnih dimenzij na odski prostor in budi prav zato močno občutje in sočutje v gledalcu. Začetek konflikta, iz katerega se razvija vse dramatično dogajanje, je močan in svoji tragiki, dasi morda etično ni neoporečen, ni tako čist in neposreden kakor n. pr. v Sheriffovem »Konec poti« in v Maeterlinckovem »Stilmondskem županu«. Ker zveže Cerkenik odgovornost za vojno ubijanje in vse vojno gorje z vsemi onimi postranskimi grozotami in tragedijami, ki spremljajo sleherno vojno, z vsemi željami, ki izvirajo iz človeške slabosti in ki se lahko v vojnem ozračju tem strahotnejše razbohotijo, spominja njegovo delo nekoliko na Leonhard Frankovo »Karl in Ana«, kakor je tudi v isti vrsti Reynaldov »Grob neznanega vojaka«. Vso Cerkenikovo vojno zgodbo preveva duh avtorjevega odločno odklonilnega stališča do vojne, tako da ne dopušča nobene druge besede proti vojni kakor odpor, sovraštvo in obup, pa tudi negotov občutek, kaj je večje, strahopetnost ali sramota člove-

štva, kajti krivi smo mi vsi, ki vojno dopustimo in zato so sklepne besede v tej vojni zgodbi, da smo vojne krivi mi vsi, ki jo dopustimo, porazna obsodba za one, ki vodijo usodo narodov in nič manj za one, ki tako vodstvo dopuščajo. Delo je v oderski postavi režiserja Milana Kosiča zelo dobro in močno uspelo, tako da je občinstvo občutilo težo te vojne zgodbe in sprejelo njeno vsebino z globokimi vtisi, kar je dokazovala zbrana pozornost in odlična resnoba gledalcev. G. Kosič je kot oblikovalec igre skušal najti in izluščiti čim jasnejšo osnovno črto te vojne zgodbe in povdariti avtorjevo zamisel v vsej skrajni tehtnosti. Zaradi tega ni prišlo pri oderskem oblikovanju v igri nič takega, kar bi lahko škodovalo vsej pristni preprostosti in izvirni tehtnosti Cerkenikovega dela, tako da je stala igra na odru globoko zarisana in ostro začrtana. Igra obeh oseb, vojaka in ženske, je bila globoko zajeta in močno poudarjena, a v tej težki notranji igri obema glavnima igralcema tudi niso zmanjkala zunanja izrazna sredstva. Vojak g. Furijana je močan in plastičen oderski lik. Zunanja krepka in jasno poudarjena maska je bila v skladu z jasno in smiselno igro, ki je prišla najbolj do veljave v zunanje izraznih trenutkih, kakor jih ima zlasti dramsko močno razgibana druga slika. Ga. Starčeva je slabost, muko, grozo in obup ženske igrala s prepričevalnostjo in pretehtanostjo, zunanje in notranje verjetno. Tako sta oba glavna igralca častno rešila svoji vlozi, ki pomenita brez dvoma velik napor. Smiselno so se vtopili v okvir igre tudi igralci ostalih malih in podrejenih vlog, ki spremljajo in podčrtavajo potek dejanja. Zato je skrbno pripravljena igra, postavljena tudi scenično v dobro odgovarjajoč oderski okvir, žela lep in močan uspeh in brez dvoma dosegla svoj namen.

—a.

V spomin pokojnega sodruha dr. Tume Henrika sta zbrali podružnici »Svobode« in »Prijatelja prirode« v Ljubljani za otroke trboveljskih rudarjev-Svobodašev znesek Din 226.50 Hvala vsem!

Vsakovrstna priznana

dobra vina ter gorka in mrzla jedila

po najnižjih cenah dobite le v »Petrovem hramu« v Ljubljani, Miklošičeva cesta (poleg sodnije). — Se priporoča Pavla Uranič.

Amerika pleni vojne dobičke

Komisija senata za študiranje trgovine z orožjem je objavila besedilo zakonskega načrta, ki je zbudil veliko senzacijo v javnosti. Načrt določa posebno obdavčenje vojnih dobičkov od proizvajanja municije in orožja. Davke bo plačati ob realizaciji dobička, to je pri prodaji. Od dobičkov do šest odstotkov od obratne glavnice, se bo plačalo 50 odstotkov davka. Od dobičkov, ki presežajo ta odstotek, bodo morali vojni dobičkarji plačati 100 odstotni davek. Ali z drugimi besedami: država bo

zaplenila vse dobičke, ki bodo presežali 6 odstotkov od kapitala.

Zakon obseza še celo vrsto ostrih ukrepov. Tako bodo vodeče osebnosti vojne industrije mobilizirane, da bodo kakor drugi državljani žrtvovali za narodno dobro; pošiljali jih bodo tudi v fronto. Vsi člani administrativnih direktij bodo na svojih mestih mobilizirani, dobe vojaške časti in plače, ki nikakor ne smejo biti večje od brigadnih generalov. Če ne bi hoteli pristati na to, bodo poslani v bojno fronto.

SPORTNA RUBRIKA

Za velikonočne praznike so se vršile prvenstvene tekme le v državni ligi, ostali klubi pa so bili navezani na prijateljsko tekmovalje.

V državni ligi so bili doseženi sledeči rezultati: Primorje : Concordija v Ljubljani 1 : 1; Jugoslavija : BSK v Beogradu 3 : 2; Hašk : Hajduk v Zagrebu 1 : 1; BASK : Slavija (S) v Sarajevu 1 : 0; Slavija (O) : Gradjanski v Osijeku 2 : 1.

Primorje je nesrečno zgubilo eno točko, ker sta bila zopet težje poškodovana dva igralca in je skoraj vso tekmo igralo dejansko samo z devetimi možmi. Najtežje stališče pa je imel BASK v Sarajevu, kjer je posegla vmes tudi publika in se ob koncu tekme revanžirala za poraz domačinov s tem, da so posamezniki dejansko napadli igralce BASKA. JNS je vsled tega uvedel proti Slaviji preiskavo in sprejel ukrep, da bo v bodoče za gotov čas izdal zabrano igre na onih igriščih, kjer se bodo pripetili incidenti.

Prihodno nedeljo igrajo: v Beogradu Jugoslavija : Hajduku, v Sarajevu Slavija : Hašku, v Zagrebu Gradjanski : Primorje, v Osijeku Slavija : Concordiji.

SK »Hrastnik« : SK Trbovlje. V nedeljo, dne 28. t. m. se bosta po skoro enem letu srečala SK Hrastnik in SK Trbovlje. Gostje »Trbovlje« so sedaj v dobri formi in bodo morali »Hrastničani« zaigrati enotno. Vlada pa za to tekmo veliko zanimanje. V predtekmi bosta nastopili tudi rezervni obeh klubov. Tekma se bo odigrala točno ob 16. uri, rezervi igrata ob 14. uri. Sodil bo Planec.

V nedeljo, dne 21. t. m. je odigral SK Amater zanimivo in lepo prijateljsko nog. tekmo s SK Sparto, prvakom I. razreda iz Zagreba. Prišel je brez renomiranega Hi-

treca in s 3 rezervami, a SK Amater je tudi nastopil z 2 rezervama, a vseeno se je zilavo branil, notranji obrambni ožji trio je naravnost briljiral in Zagrebčane s svojo taktiko irapiral. Prvi polčas je bil SK Amater v stalni rahli premoči, a napad se ni znašel, ker je manjkal Paradovski, duša napada. Tudi je v obrambi manjkal rutinirani branilec Koren, a Šestar ga je dobro nadomestoval. Menjajoči napadi brez posebnosti in polčas 2 : 0 za SK Sparto. Drugi polčas se SK Sparta znaide in začne kombinatno ogrožati vrata SK Amaterja. Ožja obramba je na mestu in čisti neverjetne situacije. V 20 min. strelja iz direktnega prostega strela Sušter na gol in že je 2 : 1 za Sparto. Tretjega gola, ki ga efektno bije leva spojka Sparte, pa sodnik ne prizna zbog problematične offsidepozicije in kmalu nato konec z rezultatom 2 : 1 za Sparto. Publike je bilo okroglo 600. Sodil je g. Božič Albert objektivno in dobro. — V ponedeljek sta bili kar 2 tekmi i. s. SK Rette in SK Grafika iz Ljubljane 3 : 1 (1 : 1) in popoldne SK Trbovlje : SK Domžale 3 : 4 (1 : 2). Obe tekmi je sodil sodn. kand. g. Krljkar Zani dobro. — V nedeljo, dne 28. aprila pa bo napeta in odločilna prvenstvena nog. tekma SK Amater : SK Doberna ob pol 4. uri pop. Prijatelji sporta in delavske sportne mladine vabljani!

VABILO

k III. redni letni skupščini Gospodarskega društva r. z. z. o. z. v Mariboru, Pobrežje pri Mariboru, ki se bo vršila v nedeljo, dne 12. maja 1935 ob 9. uri popoldne v gostilniških prostorih Kren v Pobrežju pri Mariboru, Aleksandrova cesta.

Načelstvo.

Delamo

da Vas dobro in pošteno oblečemo

Naše cene so:

Din

Obleke za delavnik 120-160
Volnene obleke . . 170-390
Fantovske obleke . 110-290
Hlače 75-160
Otroške obleke . . 60-130
Športske kape . . 10- 18

Nepremočljivi hubertusi

320, 260, 160

TIVAR- OBLEKE